

Bostadsutskottets betänkande

1985/86:14

om anslag till allmänna samlingslokaler
(prop. 1985/86:100 delvis)

BoU
1985/86:14

Sammanfattning

Inledningsvis avstyrker utskottet i betänkandet ett motionsyrkande (m) om att samlingslokalstödet skall avvecklas. Utskottet anför härvid att samhället även fortsättningsvis bör ge ett stöd som möjliggör att allmänna samlingslokaler kommer till stånd, förbättras och bevaras.

Förslagen i budgetpropositionen beträffande samlingslokalstödet tillstyrks av utskottet. I betänkandet behandlade motioner avstyrks.

Till betänkandet har fogats tre reservationer.

ELFTE HUVUDTITELN

Propositionen

Regeringen har i proposition 1985/86:100 bil. 13 (bostadsdepartementet) under B 10 och B 11 (s. 79–85) föreslagit riksdagen att

1. medge att beslut om anordningsbidrag m. m. och lån till allmänna samlingslokaler under budgetåret 1986/87 meddelas inom en ram av 30 000 000 kr., varav högst 20 000 000 kr. får tas i anspråk för bidrag.

2. medge att beslut om upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler under budgetåret 1986/87 meddelas inom en ram av 24 000 000 kr.,

3. medge att de under 1 och 2 angivna ramarna får överskridas om det behövs av sysselsättningskäl,

4. medge att beslut om energisparbidrag till vissa lokaler m. m. meddelas inom en ram av 4 200 000 kr. under budgetåret 1986/87,

5. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler

6. för budgetåret 1986/87 anvisa

a) till Bidrag till allmänna samlingslokaler m. m. ett förslagsanslag av 130 000 000 kr.,

b) till Lån till allmänna samlingslokaler ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

Motionerna

I detta betänkande behandlas de under allmänna motionstiden 1986 väckta motionerna 1985/86:

Bo221 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

16. att riksdagen beslutar att lån och bidrag till samlingslokaler skall avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1986.

17. att riksdagen till B 10. Bidrag till allmänna samlingslokaler m. m. för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 109 000 000 kr.,

18. att riksdagen beslutar att inte medge att ramarna för bidrag och lån till allmänna samlingslokaler får vidgas av sysselsättningskäl,

Bo227 av Erling Bager m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga yrkas

36. att riksdagen beslutar att inte bemyndiga regeringen att höja de ramar som gäller för anordningsbidrag, lån och upprustning till allmänna samlingslokaler.

Bo308 av Agne Hansson m. fl. (c, s, fp) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stödet till allmänna samlingslokaler.

Utskottet

Samlingslokalstödet inriktning m. m.

Med hänvisning till en hårt ansträngd offentlig ekonomi och en tämligen god tillgång på välutrustade samlingslokaler läggs i motion Bo221 (m) yrkande 16 såvitt nu är i fråga fram förslag om en *avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler* fr. o. m. den 1 juli 1986. Enligt motionärerna har anskaffandet och upprustningen av allmänna samlingslokaler mycket på grund av det statliga stödet haft hög prioritet i kommunerna. I anslutning härtill ifrågasätts om inte ambitionerna varit alltför höga, eftersom lokalerna utnyttjas dåligt.

Under senare år har utskottet vid flera tillfällen haft att ta ställning till motionsförslag om en avveckling av samlingslokalstödet (CU 1981/82:15 s. 2, CU 1982/83:15 s. 2, BoU 1983/84:20 s. 2 och BoU 1984/85:11 s. 2). Motionsförslagen har avstyrkts av utskottet och avslagits av riksdagen. Vad utskottet härvid har anfört bl. a. om de allmänna samlingslokalernas betydelse i samhället och om statens ansvar i sammanhanget står fast. Det nu föreliggande motionsyrkandet avstyrks, såvitt nu är i fråga, med hänvisning till dessa tidigare ställningstaganden. Enligt bostadsutskottets mening bör samhället även fortsättningsvis ge ett stöd som möjliggör att allmänna samlingslokaler kommer till stånd, förbättras och bevaras.

För mindre ombyggnad, upprustning eller reparation med standardhöjande effekt som inte innebär några mer betydande ingrepp i byggnadens stomme kan upprustningsbidrag utgå. Bidraget – som är av engångskaraktär – kan lämnas till sådana allmänna samlingslokaler som utnyttjades som allmänna samlingslokaler den 1 juli 1973. Den omständigheten att bidraget endast kan lämnas en gång till varje samlingslokal bygger på principen att löpande underhåll skall finansieras inom samlingslokalens budget.

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 83) anför bostadsministern att han erfarit att de samlingslokalälgande föreningar som erhöll bidrag under de första åren efter bidragets införande i många fall endast genomfört begränsade upprustningsåtgärder eller åtgärder som i en del fall enbart har berört delar av de

aktuella byggnaderna. Lokalerna är därför i behov av ytterligare upprustning. Mot den bakgrunden förordas att *bestämmelserna om upprustningsbidrag* ändras så att dessa föreningar skall få möjlighet att genomföra nödvändiga upprustningsåtgärder. Det bör enligt förslaget ankomma på regeringen att utforma de närmare bestämmelserna för bidragsgivningen.

I motion Bo308 (c, s, fp) såvitt nu är i fråga anför motionärerna att de hälsar den av bostadsministern förordade ändringen av bestämmelserna om *upprustningsbidrag med tillfredsställelse*. Enligt motionärerna bör dock de närmare bestämmelserna för bidragsgivningen utfärdas av regeringen först efter hörande av bostadsstyrelsens samlingslokaldelegation.

Enligt vad bostadsutskottet erfarit är det ett normalt inslag i regeringens beredning av ärenden avseende bl. a. reglerna för samlingslokalstödet att synpunkter inhämtas från berörd myndighet. Utskottet har inte anledning till annan bedömning än att så kommer att ske också i det nu aktuella fallet. Ett särskilt tillkännagivande härom i enlighet med förslaget i motion Bo308 (c, s, fp) tjänar därmed inte något reellt syfte. Motionen avstyrks såvitt nu är i fråga. Förslaget i propositionen tillstyrks.

Ramar och anslag

Vad i budgetpropositionen föreslagits om *ramar* för beslut om anordningsbidrag m. m. och om lån, upprustningsbidrag m. m. samt energisparbidrag till allmänna samlingslokaler tillstyrks av utskottet. Motion Bo221 (m) yrkande 16 såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till vad som ovan (s. 2) anförs.

I budgetpropositionen begär regeringen ett riksdagens *bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättningsskäl* i vad gäller anordningsbidrag och lån samt upprustningsbidrag. Enligt bostadsministern bör de ordinarie ramarna liksom tidigare kunna frångås om sysselsättningsläget på byggarbetsmarknaden föranleder särskilda åtgärder.

Förslaget om att ramarna för samlingslokalstödet skall få vidgas om det behövs av sysselsättningsskäl tillbakavisas i motionerna Bo221 (m) yrkande 18 samt Bo227 (fp) yrkande 36. Enligt den sistnämnda motionen skall det vara riksdagen som medger att de aktuella ramarna får överskridas.

I motion Bo308 (c, s, fp) förordas däremot såvitt nu är i fråga att riksdagen skall lämna regeringen det begärda bemyndigandet. Enligt motionärerna är det vid ett försämrat arbetsmarknadsläge naturligt att öka det statliga stödet till samlingslokalsektorn.

Det finns i dag hos samlingslokaldelegationen inestående ansökningar om samlingslokalstöd till avsevärda belopp. Dessa ansökningar representerar byggprojekt som med förhållandevis kort varsel kan sättas i gång om de ekonomiska ramarna för stödet vidgas. Detta betyder att projekten är väl lämpade för att snabbt öka sysselsättningen på byggarbetsmarknaden i en situation med vikande sysselsättning. Enligt bostadsutskottets mening bör regeringen även för budgetåret 1986/87 lämnas det begärda bemyndigandet att vidga ramarna för anordningsbidrag och lån samt upprustningsbidrag om det behövs av sysselsättningsskäl. Regeringsförslaget tillstyrks sålunda i denna del. Förslaget i motion Bo308 (c, s, fp) är därmed tillgodosett såvitt nu

är i fråga. Motionerna Bo221 (m) yrkande 18 och Bo227 (fp) yrkande 36 BoU 1985/86:14 avstyrks.

I motion Bo308 (c, s, fp) såvitt nu är i fråga tas upp frågan om ett *ökat stöd till riksorganisationerna vid en ramvidgning* av sysselsättningsskäl.

Enligt motionärerna finns det starka skäl som talar för att de tre riksorganisationerna Bygdegårdarnas riksförbund, Folkets hus-föreningarnas riksorganisation och Riksföreningen våra gårdar skall erhålla ett ökat stöd för sina rådgivnings- och serviceinsatser vid en eventuell ramvidgning.

Det finns enligt bostadsutskottets mening inte nu skäl att ta ställning till huruvida ytterligare medel skall tillföras riksorganisationernas centrala verksamhet. Det torde få ankomma på regeringen att vid en eventuell ramvidgning, om så erfordras, återkomma till riksdagen i frågan. Motion Bo308 (c, s, fp) avstyrks såvitt nu är i fråga.

Avslutningsvis behandlar utskottet frågor avseende anslag till samlingslokalstödet för budgetåret 1986/87.

I budgetpropositionen föreslås att *anslag till bidrag till allmänna samlingslokaler m. m.* skall beviljas med 130 milj. kr.

Med hänvisning till förslaget om en avveckling av samlingslokalstödet föreslås i motion Bo221 (m) yrkande 17 att det aktuella anslaget skall minskas med 21 milj. kr. till 109 milj. kr.

Det i motion Bo221 (m) yrkande 17 framförda förslaget om minskat anslag till bidrag till allmänna samlingslokaler m. m. är en följd av motionärernas inställning i huvudfrågan – att samlingslokalstödet skall avvecklas. Utskottet har ovan avstyrkt motionen i denna del. Någon förutsättning för den förordade anslagsminskningen finns därför inte. Motionen avstyrks. Rege- ringsförslaget tillstyrks.

Även vad i regeringsprotokollet föreslagits beträffande *anslag i övrigt* tillstyrks av utskottet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler* att riksdagen avslår motion 1985/86:Bo221 yrkande 16 såvitt nu är i fråga,
2. beträffande *bestämmelserna om upprustningsbidrag* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1985/86:Bo308 såvitt nu är i fråga godkänner vad i regerings- protokollet förordats,
3. beträffande *ramar* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1985/86:Bo221 yrkande 16 såvitt nu är i fråga medger att beslut om
 - a) anordningsbidrag m. m. och lån till allmänna samlingslokaler under budgetåret 1986/87 får meddelas inom en ram av 30 000 000 kr., varav högst 20 000 000 kr. får tas i anspråk för bidrag,
 - b) upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler under budgetåret 1986/87 får meddelas inom en ram av 24 000 000 kr.,

c) energisparbidrag till vissa lokaler m. m. får meddelas inom en ram av 4 200 000 kr. under budgetåret 1986/87.

BoU 1985/86:14

4. beträffande *bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättnings-skäl*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och motion 1985/86:Bo308 såvitt nu är i fråga samt med avslag på motionerna 1985/86:Bo221 yrkande 18 och Bo227 yrkande 36 medger att de under 3 a och 3 b angivna ramarna får överskridas om det behövs av sysselsättnings-skäl.

5. beträffande *ökat stöd till riksorganisationerna vid en ramvidgning* att riksdagen avslår motion 1985/86:Bo308 såvitt nu är i fråga.

6. beträffande *anslag till bidrag till allmänna samlingslokaler* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1985/86:Bo221 yrkande 17 till *Bidrag till allmänna samlingslokaler m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 130 000 000 kr..

7. beträffande *anslag i övrigt* att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Lån till allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

Stockholm den 20 mars 1986

På bostadsutskottets vägnar

Kjell A. Mattsson

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Erling Bager (fp), Per Olof Håkansson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Margareta Palmqvist (s), Karl-Göran Björnsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Rune Evensson (s), Birgitta Hambræus (c), Tore Claeson (vpk), Nils Nordh (s), Margareta Gard (m) och Britta Sundin (s).

Reservationer

1. Avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler (mom. 1-3)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 2 börjar "Under senare" och på s. 3 slutar "ovan (s. 2) anförts" bort lyda:

Moderata samlingspartiet har under en rad år fört fram förslag om att samlingslokalstödet skall avvecklas. När bostadsutskottet senast hade att behandla förslag härom våren 1985 (BoU 1984/85:11) anfördes i en reservation (m) följande:

Redan år 1942 fattade statsmakterna beslut om ett statligt ekonomiskt stöd till de allmänna samlingslokalerna. Alltsedan dess har samhället genom

generösa bidrag och lån stimulerat byggandet och underhållet av sådana lokaler. Denna långvariga och kontinuerliga stödgivning har fått till följd att vi i dag har ett rikligt samlingslokalbestånd av i huvudsak mycket god standard. Det framstår därmed som klart att stödet i stor utsträckning haft sin avsedda verkan att genom lokalerna praktiskt främja föreningslivet. Som framhålls i motion 2139 (m) har stödet bidragit till att åtgärder i samlingslokalbeståndet fått hög prioritet i kommunerna. Det kan ifrågasättas om inte ambitionerna varit alltför höga. Inte minst har de under senare år av sysselsättningsskäl vidtagna ramvidgningarna medverkat härtill. Den höga ambitionsnivån har i många fall lett till en överetablering som medfört att lokalerna utnyttjas dåligt, vilket i sin tur skapat ekonomiska problem för många samlingslokalägande föreningar och stiftelser. Kommunerna har därför i allt större utsträckning tvingats att ta över ansvaret för samlingslokaler. Det framstår mot bakgrund härav som nödvändigt att få till stånd en ökad användning av det befintliga lokalbeståndet. Detta kan t. ex. ske genom ett ökat samarbete och samutnyttjande mellan olika föreningar. Det torde enligt utskottets uppfattning finnas goda möjligheter att använda nuvarande lokaler på ett effektivare sätt. Utskottet vill i detta sammanhang också peka på den resurs som skolans lokalbestånd utgör. Skolans lokaler bör utanför ordinarie skoltid i ökad utsträckning kunna användas för föreningslivets behov.

Vad i den ovan refererade reservationen anförts äger en fortsatt, ytterligare markerad, giltighet. Det befintliga samlingslokalbeståndet måste nu anses ha en sådan omfattning och standard att stödet till samlingslokalerna kan avvecklas. Med hänvisning härtill och till en hårt ansträngd offentlig ekonomi bör enligt bostadsutskottets mening samlingslokalstödet avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1986 i enlighet med förslaget i motion Bo221 (m) yrkande 16. Vad i budgetpropositionen föreslagits beträffande bestämmelserna om upprustningsbidrag avstyrks med hänvisning härtill. Några ramar för samlingslokalstödet behöver därmed inte fastställas för budgetåret 1986/87. Regeringsförslaget avstyrks också i denna del.

Utskottets ställningstagande i huvudfrågan – att stödet till de allmänna samlingslokalerna skall avvecklas – innebär att yrkandet i motion Bo308 (c, s, fp) såvitt nu är i fråga saknar aktualitet. Motionsyrkandet avstyrks.

dels utskottet under 1–3 bort hemställa

1–3. beträffande *avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler* att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Bo221 yrkande 16 och med avslag på regeringens förslag samt motion 1985/86:Bo308 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. Bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättningsskäl (mom. 4–5)

Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Margareta Gard (m) anser – vid av bifall till utskottets hemställan under 1 – att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 3 börjar "Det finns" och på s. 4 slutar "i fråga" bort lyda:

Det har under de senaste åren blivit ett regelmässigt inslag i regeringens

budgetpolitik att begära riksdagens bemyndigande att få vidga vissa ramar om det behövs av sysselsättningskäl. Regeringen har också i en betydande omfattning utnyttjat givna bemyndiganden. Detta har enligt bostadsutskottets mening inneburit att riksdagen på ett oacceptabelt sätt fränsagt sig möjligheten att pröva stödgivningens totala omfattning och ibland också dess inriktning. Inte minst när det gäller stödet till de allmänna samlingslokalerna är det inte ovanligt att de av sysselsättningskäl vidtagna ramvidgningarna fått en sådan omfattning att de beloppsmässigt överstigit de ordinarie och av riksdagen fastställda ramarna för resp. budgetår. Denna beslutsordning bör enligt utskottets uppfattning upphöra. I den mån ramvidgningar kan komma att aktualiseras av sysselsättningskäl eller av andra skäl bör förslag härom i vanlig ordning underställas riksdagen. Endast härigenom ges riksdagen möjlighet att förutsättningslöst pröva stödets totala omfattning.

Med hänvisning till vad nu anförts tillstyrks förslagen i motionerna Bo221 (m) yrkande 18 och Bo227 (fp) yrkande 36. Regeringens förslag samt motion Bo308 (c, s, fp) avstyrks i motsvarande del.

Utskottets ställningstagande ovan innebär att förslaget i motion Bo308 (c, s, fp) om ett ökat stöd till riksorganisationerna vid en ramvidgning av sysselsättningskäl nu saknar aktualitet. Motionen avstyrks även såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 4–5 bort hemställa

4–5. beträffande *bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättningskäl*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Bo221 yrkande 18 och Bo227 yrkande 36 avslår regeringens förslag och motion 1985/86:Bo308 såvitt nu är i fråga.

3. Anslag till bidrag till allmänna samlingslokaler (mom. 6)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 1 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 4 som börjar "Det i" och slutar "Regeringsförslaget tillstyrks" bort lyda:

Bostadsutskottet har ovan på goda grunder tillstyrkt motion Bo221 (m) i huvudfrågan – att samlingslokalstödet skall avvecklas i och med ingången av budgetåret 1986/87. Härigenom kan också anslaget till bidrag till allmänna samlingslokaler minskas i enlighet med förslaget i samma motion. Utskottet tillstyrker motion Bo221 (m) yrkande 17. Regeringens förslag avstyrks därmed i motsvarande del.

dels utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *anslag till bidrag till allmänna samlingslokaler* att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Bo221 yrkande 17 och med avslag på regeringens förslag till *Bidrag till allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 109 000 000 kr..

